

INTERPROVINCIALE COMMISSIE HERINDELING VIJFHEERENLANDEN

IPC VERSLAG van het gesprek met bestuurders van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid d.d. 19 april 2016 in het Stadskantoor te Dordrecht, dit in het kader van de herindelingsprocedure van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik met als doel de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2018

Aanwezig:

Namens de Veiligheidsregio ZHZ:

- De heer A.A.M. Brok voorzitter DB
- De heer K. Tigelaar DB-lid
- De heer G. Veldhuijzen DB-lid
- De heer C.H.W.M. Post directeur Veiligheidsregio VZHZ

Namens de IPC:

- Mariëtte Pennarts-Pouw Voorzitter IPC
- Rogier van der Sande IPC-lid
- Roel Wever procesbegeleider IPC
- Marcel de Prieëlle beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
- Hans Versteeg beleidsadviseur provincie Utrecht
- K. Bruins verslaglegging

1. Opening

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom en geeft gelegenheid tot een voorstelronde. De IPC is bij de fusie van Vianen, Leerdam en Zederik betrokken, omdat deze gemeenten in twee provincies (Utrecht en Zuid Holland) liggen. Aan de hand van vijf toetsingscriteria wordt met de belanghebbende partijen gesproken, waarna een advies zal worden geformuleerd aan de Eerste en Tweede Kamer. Hiervoor is een lijst met vragen aan het DB van de Veiligheidsregio ZHZ toegestuurd. Deze vragenlijst heeft geleid tot deze bijeenkomst, waarvan een verslag zal worden gemaakt. Het verslag zal als bijlage aan het ontwerpadvies worden toegevoegd.

2. Vragenronde

De heer Brok licht toe dat is geconstateerd dat het eigenaarschap van de veiligheidsregio in de recente vergadering van het Algemeen Bestuur niet door ieder lid als zodanig ten toon gespreid wordt. De leden uit Zederik en Leerdam zijn bezig met een proces dat zo mogelijk zonder obstakels moet verlopen. Belanghebbenden, waaronder de voorzitter van de veiligheidsregio, die kritische vragen stellen om het proces ordentelijk te laten verlopen, worden door deze twee leden ogenschijnlijk als barrière ervaren. Dit heeft tot gevolg dat de wrevel rond deze casus niet afneemt. Dit behoeft echter geen beletsel voor de verdere discussie te zijn en is in het Algemeen Bestuur constructief besproken. In het Algemeen Bestuur is een notitie over de insteek van het Dagelijks Bestuur in dit gesprek ter kennisname neergelegd.

Het Dagelijks Bestuur staat positief tegenover de voorgenomen herindeling. De heer Brok acht het positief dat een aantal gemeenteraden hun verantwoordelijkheid nemen. Dit had mogelijk al eerder moeten gebeuren. Het desbetreffende deel van Zuid-Holland Zuid en Utrecht vraagt om een adequate bestuurlijke aanpak. De sociaal-maatschappelijke

problemen zijn in die gemeenten dermate groot dat het complimenten verdient dat het initiatief is genomen om tot een herindeling te komen. Spreker is van mening dat het minder verstandig is geweest bij de raadsbesluitvorming betreffende de voorgenomen bestuurlijke fusie tegelijk de discussie over de provinciekeuze te betrekken, waardoor de discussie hieromtrent onder druk is gezet. De Veiligheidsregio ZHZ is, volgens de laatste Staat van de Rampenbestrijding¹, één van de best functionerende veiligheidsregio's van Nederland met 470.000 inwoners in 17 gemeenten. De transitie dient plaats te vinden op een dusdanige wijze dat dit geen financieel nadeel oplevert voor de overige gemeenten in de Veiligheidsregio ZHZ. De Veiligheidsregio ZHZ heeft een zeer hoog veiligheidsrisicoprofiel, omdat nergens anders zoveel buis-, water-, weg- en spoorverbindingen cumuleren in het risicoprofiel. Het is van belang dat voor dit gebied de veiligheid in de toekomst wordt gegarandeerd. In die zin wordt van alle leden en gemeenten een eigenaarschap verwacht.

Mevrouw Pennarts heeft begrip voor de irritatie over het mentale afscheid dat door de twee gemeenten lijkt te zijn genomen. Er zijn bedragen genoemd voor de kosten van het vertrek, waarvan niet duidelijk is of dit globale schattingen waren of dat dit reële kosten zijn. Deze bedragen hebben voor druk op de discussie over het voornemen van de twee betrokken gemeenten gezorgd. Het is mogelijk dat er één gemeente bijkomt of dat er twee gemeenten vertrekken.

De heer Brok stelt dat het duurder is, als er twee gemeenten weggaan, dan wanneer er één gemeente bijkomt. Hierover zijn harde cijfers beschikbaar.

De heer Tigelaar voegt toe dat de uittreding uit een gemeenschappelijke regeling altijd frictiekosten met zich meebrengt. Hiervoor is een berekening gemaakt. Voor de Veiligheidsregio ZHZ met 17 gemeenten betekent dit dat de uittreding van twee gemeenten van invloed is op de financiële middelen. De financiële huishouding is goed op orde, maar er is geen grote reserve. Het DB stelt zich op het standpunt dat de rest van de regio geen financieel nadeel mag ervaren door het uittreden van Zederik en Leerdam. De hoogte van de bedragen en de gevolgen moet helder worden gecommuniceerd.

De heer Post antwoordt op een vraag van de heer Van der Sande dat er op twee momenten een berekening is gemaakt van de mogelijke frictiekosten. Ten eerste is direct na de eerste signalen over de herindeling, in november/december 2015 door BMC berekeningen voor een eerste beoordeling zijn gemaakt. De huidige bijdrage van de twee gemeenten is in totaal € 2,7 miljoen. De directe basisbrandweerkosten bedroegen € 1,3 mln, waarmee de frictiekosten circa € 1,4 mln. per jaar zouden bedragen, hetgeen bij overbrugging van 5 jaar een contante waarde geeft van € 6,8 mln. Deze methode is wel de indirecte methode genoemd.

In het voorjaar van 2016 zijn opnieuw berekeningen gemaakt volgens de directe methode. Middels deze methode is bevestigd welke kosten die niet meer worden gedekt als er 34.000 inwoners uit de regio vertrekken. Volgens de berekening zou jaarlijks € 1,7 miljoen daadwerkelijk aan dekking worden gemist. Vervolgens is beoordeeld in welk mate dit draagbaar is binnen de context van de Veiligheidsregio ZHZ, gezien het huidige risicoprofiel. Met behulp van een aantal jaarschijven is inzichtelijk gemaakt dat dit in een periode van 3 tot 8 jaar weer zou kunnen worden omgebogen. Dit kan worden teruggevonden in de rapportage die ter kennisname onder de aandacht van het Algemeen Bestuur is gebracht en aan de IPC is toegestuurd.

Zederik en Leerdam zijn, volgens de heer Brok, van mening dat de kostenaspecten tot het sluitstuk van de discussie behoren en dat deze door middel van een verrekening zou

¹ Rapportage van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV)

kunnen worden opgelost. De gemeentebesturen van Zederik en Leerdam zijn er op grond van een toezegging van overtuigd dat de provincie Utrecht of de rijksoverheid bereid is een eventueel deficit te betalen. Deze overtuiging wordt niet gedeeld door het DB van de VZHZ.

De heer Veldhuijzen voegt toe dat de gemeentebesturen van Zederik en Leerdam zich er op beroepen dat er in de wet Arhi bepalingen staan die boven de uittreedregelingen voor gemeenschappelijke regelingen uitgaan.

De heer Post merkt op dat in de voorbereiding meerdere keren is gesproken met de heer Bos van de Veiligheidsregio Utrecht over het minimaliseren van de desintegratiekosten met betrekking tot bijvoorbeeld overdracht van personeel en van materieel en operationele afspraken. De directies van de veiligheidsregio's zullen samen maximale inspanning leveren om deze kosten zoveel mogelijk te beperken.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Van der Sande antwoordt de heer Post dat er een groot impactverschil is tussen een verlaging met 34.000 inwoners of een verhoging met 20.000 inwoners. De desintegratiekosten gaan niet dienovereenkomstig omhoog als er 34.000 inwoners bijkomen: zo zullen de kosten van gebouwen en directie bijvoorbeeld niet rechtevenredig stijgen. Als de inwonersbijdrage van een andere gemeente wordt gebruikt voor een berekening voor Vianen dan blijft er € 2 per inwoner in de regio ZHZ over. Voor 480.000 inwoners levert dit ongeveer € 1 miljoen op.

Verder moet, volgens de heer Veldhuijzen, in ogenschouw worden genomen dat de Veiligheidsregio Utrecht al verder is met de harmonisatie van de gemeentelijke bijdrage. In Zuid-Holland Zuid betalen de plattelandsgemeenten een relatief hoge bijdrage. In 2017 zal een voorstel in het Algemeen Bestuur VRZHZ worden behandeld om te komen tot een mogelijk andere kostenverdeling over de deelnemende gemeenten. In het oorspronkelijk rapport van Code Samen van de betrokken gemeenten is de berekening opgenomen dat Zuid-Holland Zuid € 300.000 duurder is. In deze berekening zijn de kosten van Leerdam en Vianen vergeleken. In Zuid-Holland Zuid betalen de gemeenten de historische kosten. Deze zijn in plattelandsgemeenten hoger, dan in stedelijke gemeenten.

Naar aanleiding van de vraag over de operationele en inhoudelijke consequenties van het vertrek van twee gemeenten of de overkomst van één gemeente antwoordt de heer Brok dat er ten aanzien van het veiligheidsrisicoprofiel sprake is van een homogeen gebied met een cumulatie van weg, water, buis en spoor. Als daar een deel van verdwijnt, dan is dat lastig. Ook het verdwijnen van een deel van het politiedistrict zal los van de veiligheid in de discussie met betrekking tot de Evaluatie Wet herziening gerechtelijke kaart problemen opleveren. Spreker kan niet voorzien of dit kwaliteitsvermindering zal opleveren.

De heer Post merkt op dat hoog water één van de grootste risico's van het gebied is. Dat geldt ook voor de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden welke gezamenlijk in dijkkring 16 liggen. Het verder doorsnijden van dijkkring 16 over twee veiligheidsregio's, betekent niet dat het coördinatieprobleem groter wordt. Het komt vaker voor dat twee veiligheidsregio's binnen één dijkkring liggen. Spreker noemt dijkkring 14, waarbinnen vijf veiligheidsregio's en zeven waterschappen moeten samenwerken. In het rapport is hierover een citaat van dijkgraaf Bleker opgenomen. Als er een greenfield-benadering zou worden toegepast dan zou het, gezien de coherentie van een dijkkring, beter zijn, als deze met betrekking tot de crisisbeheersing in een door één bestuur aangestuurd gebied zou vallen.

In deze nieuwe gemeente is geen identificeerbaar zwaar risico aanwezig dat doorweegt in het regionaal risicoprofiel. De A27 ligt wel in dit gebied. De inrichting voor de operationele hulpverleningsvoertuigen staat in Meerkerk. Indien Meerkerk na de herindeling in Utrecht komt te liggen, dan zullen hierover afspraken moeten worden gemaakt. Andersom geldt hetzelfde voor hulpverleningsvoertuigen in Nieuwegein, als de nieuwe gemeente onder Zuid-Holland zou komen te vallen. Wettelijk is vastgelegd dat de buitengrenzen van de

politie-eenheden en de GGD's congruent zijn met elkaar. Aan de congruentie van het werkgebied zal aandacht moeten worden besteed bij de herindeling. Het is nog niet wettelijk vastgelegd dat dit ook aan moet sluiten bij het werkgebied van de omgevingsdiensten, maar het is wel gebruik dat men rekening houdt met de samenwerking met deze dienst gezien de nieuwe Wet Omgevingsrecht.

Naar aanleiding van de bereidheid die Leerdam en Zederik hebben getoond om na een eventuele provinciale correctie de mogelijkheid te onderzoeken of de nieuwe gemeente bij de Veiligheidsregio ZHZ kan blijven, licht de heer Brok toe dat het bestuur van de Veiligheidsregio ZHZ zich voor deze mogelijkheid ontvankelijk heeft verklaard. Hierover heeft overleg met de collega van Vianen plaatsgevonden. De discussie hierover is nog niet afgerond, maar is een interessante 'tussenoplossing', die niet op wettelijke belemmeringen stuit.

Volgens de heer Van der Sande zien ook andere gesprekspartners van de IPC dit onderwerp als een casus die bij de rijksoverheid op de agenda moet worden gezet, omdat deze situatie in de toekomst vaker zal gaan voorkomen.

De heer Brok weerspreekt dat de Veiligheidsregio ZHZ een kleine veiligheidsregio zou worden en mogelijk geen bestaansrecht meer zou hebben, als Leerdam en Zederik zouden uittreden. De Veiligheidsregio ZHZ zou landelijk zelfs niet tot de kleinste drie veiligheidsregio's behoren. Zuid-Holland Zuid werkt samen met de veiligheidsregio's Zeeland, Midden West Brabant en Rotterdam Rijnmond. Op grond van de uitgegeven benchmark behoort de Veiligheidsregio ZHZ in kwalitatief opzicht tot de top drie van Nederland. In de toekomst zal de samenwerking met de andere drie veiligheidsregio's blijven, ongeacht of de regio groter of kleiner wordt. Van de zijde van het rijk is geen fusie voorzien. Binnen het bestuur van de VRZHZ is gezegd dat de toekomstoriëntatie louter met vier veiligheidsregio's en niet met twee zal plaatsvinden.

De heer Post licht toe dat de samenwerking met de drie andere veiligheidsregio's zich oriënteert op een driedeling: industriële veiligheid, spoorveiligheid en bedrijfsvoering (bijvoorbeeld het delen van kennissystemen, kostenvergelijkingen, ict en personeel door mobiliteit).

De samenwerking in de zuidwestelijke delta met de veiligheidsregio Midden West Brabant is, vanwege de aanwezigheid van het petrochemische cluster Moerdijk zeer belangrijk. Op grond van het risicoprofiel van Leerdam en Zederik is er geen specifieke kennis noodzakelijk. De glasfabriek in Leerdam heeft een verhoogd brandrisico.

De heer Tigelaar merkt met betrekking tot de dijkkring op dat Vianen ervaring heeft om op te treden bij hoogwater door de gezamenlijke oefeningen die hebben plaatsgevonden. De congruentie in de gebieden van de veiligheidsregio, de politie, de GGD en alle diensten die moeten samenwerken in de veiligheidsketen is van cruciaal belang. Mede door het water en het overstromingsrisico is het veiligheids-risicoprofiel van Utrecht anders dan het veiligheidsrisicoprofiel van Zuid-Holland Zuid.

Naar aanleiding van de vraag of de uitwisseling van personeel in de berekeningen van de kosten is opgenomen antwoordt de heer Post dat er vanuit de twee directies van de veiligheidsregio's maximale bereidheid is om personeel over te dragen. Dit is opgenomen in het berekende bedrag van € 1,2 miljoen.

De heer Veldhuijzen stelt dat, als men de Veiligheidsregio ZHZ beschouwt zonder Vijfheerenlanden en de politie hierin wordt betrokken, er sprake zal zijn van wezenlijk andere logistieke verhoudingen en er een verschuiving van het zwaartepunt naar het

Westen zal plaatsvinden. Daardoor zal ook de institutionele werkgelegenheid naar het Westen verschuiven. Dit heeft ook consequenties voor aanrijtijden en de kosten. De heer Veldhuijzen veronderstelt dat de ambulancepost in Meerkerk niet voor Zuid-Holland Zuid zal blijven rijden. Hiervoor zal een oplossing moeten worden gevonden. Voor Utrecht zijn de consequenties minder zwaar, als Vianen zou uittreden.

Dijkgraaf Bleker heeft zijn voorkeur uitgesproken voor het bijeen houden van de dijkkring. Daarnaast is gesproken met de eenheidsleiding van Rijnmond en Zuid-Holland Zuid (de heer Paauw) die heeft aangegeven dat het verdwijnen van 34.000 inwoners (8%) uit de regio meer impact zal hebben dan dat er 20.000 inwoners (3%) uit de regio Utrecht overgaan naar Zuid-Holland Zuid. In de aan het Algemeen Bestuur VRZHZ aangeboden rapport is de met de eenheidsleiding afgestemde tekst opgenomen dat de Eenheidsleiding Rotterdam van mening is dat de voorkeur dient uit te gaan naar een keuze die met betrekking tot bedrijfsvoering en getalsmatigheid de minste impact heeft op de politie-eenheden.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Versteeg of de ligging van een dijkkring de benadering zou kunnen zijn voor een nieuwe indeling van veiligheidsregio's antwoordt de heer Veldhuijzen dat de dijkkring ook door gemeenten heengaat, zoals dat in Gorinchem het geval is.

De heer Post wijst erop dat niet iedere dijkkring vergelijkbaar is. Dijkkring 16 is een dijkkring met een hoog risico en een hoge impact, als er een doorbraak zou zijn.

De heer Veldhuijzen voegt toe dat de Krimpenerwaard, Vijfheerenlanden en het eiland van Dordrecht de plekken zijn, waar de invloed van de zee en de rivier zodanig bij elkaar komt dat het opkomende water van zee en hoog water in de rivier tot grote problemen kan leiden. De kans dat dit tegelijkertijd plaatsvindt, komt weinig voor, maar als de Maaslandkering dicht moet, vanwege een opkomende zee en er is ook een hoge waterstand in de rivier, dan leidt dit tot zeer ernstige problemen in dit gebied.

De heer Brok herhaalt dat er waardering is voor het initiatief dat een aantal gemeenten heeft genomen om tot samenwerking te komen. Indien Vianen tot Zuid-Holland Zuid zou toetreden, dan zou dit betekenen dat deze met 54.000 inwoners de tweede gemeente in deze veiligheidsregio zou worden. De heer Brok geeft aan dat zal worden meegewerkt aan alles dat deze samenwerking kan bevorderen, hetgeen tevens de mogelijkheid van een zetel in het Dagelijks Bestuur kan inhouden.

3. Sluiting

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng en sluit de bijeenkomst.